

A muzsika kertje

A ház körül, a kiskertben leginkább haszonnövényeket találunk: zöldségeket, amelyekből főzhetünk vagy ízesíthetjük étелеinket, és vitamindús,

finom gyümölcsöket. A zenében ilyen gyakorlati céllal születtek egykor a munkadalok, amelyek az egyhangú, közösen végzett mozgás tempóját meghatározó ritmusukkal ösztönöznek, hogy kellő lökettel haladjunk, senki se maradjon le, megfelelő ütemben dolgozzunk egymás keze alá, ne zilálódjék szét a munka harmóniája.

Ott vannak azután a virágok, de nemcsak a paprikáé és a baracké, hanem a rózsa, a nárcisz is. Ezeknek mi a haszna? A virágokat ritkán esszük meg, inkább gyönyörködünk bennük. A természetben semmi sem létezik ok, szerep nélkül, de a kerti virágot csupán szépnek,

Zene és kert régóta összekapcsolódó fogalmak. Kodály Zoltán, majd a nagy zenetörténész, Szabolcsi Bence *Régi muzsika kertje* címen könyvet adott ki a történelem híres zenészei és jelentős gondolkodók írásaiból. Ma az egyik legismertebb és legkiválóbb, főleg barokk zenét játszó olasz együttes az *Il Giardino Armonico* (ejtsd: il dzsardínó armónikó) nevet viseli, amit *harmonikus kertnek* fordíthatunk, s amiben a harmónia a zenei összhangzás szépségét jelenti.

A zene egész világát kertnek felfogva nézzünk körül: mi minden terem itt?

illatosnak találjuk. Érdekes megfigyeléseket tehetünk, hogy miként válik kifejtett növénygé. Elcsodálkozhatunk a szirmok színén, különleges mintáin, rabul ejthet a virágok, levelek szépsége. A zenedarabok is úgy hatnak, mint a rózsza: az ügyesebb szerző keze alatt fejlettebb virágfejek készülnek, vonzóbb illatot árasztanak. A szépség átélése örömet okoz, lelkesít, s ez éppen úgy serkent, mint a munkadal, csak nem a közösen egyszerre végzendő mozdulatokat szervezi, hanem az egyes ember lelkét emeli.

A muzsika hatalmas kertjében bárki teremthet élményt, például aki népdalt rögtönöz a boldogságban beteljesült szerelemről vagy kedvese elvesztéséről. Kiéneklí az örömet, bánatát. Az önkifejezés lelki erőt ad. Jó kimondani, aminek örülünk vagy ami bánt. Valaki más meghallgatja, és hasonlóra szánja magát. Esetleg át is vesz valamit az énekből, hozzátesz, magára alkalmazza - így keletkeznek a népdal változatai.

A zeneszerzők nem veszik át kollégájuk alkotását, vagy ha igen, valami egyénit hozzátesznek, de egyazon korszakban sokakat foglalkoztatnak hasonló gondolatok. Ha Haydn [hájdñ], Mozart [mócárt] és Beethoven [bétóven], a bécsi klasszika szerzőinek zenéjét figyeljük, nagyon hasonló harmóniavilágot és zenei formákat, sőt, sokszor

egymáshoz közeli dallamokat hallunk, mégis meg tudjuk különböztetni ezeket, mert az alkotók egyéniségek. Amint Petőfi és Arany is azonos kor magyar nyelvét beszélté, mégsem keverjük össze költői képeiket, versoraikat. A cseresznye-, a meggy- és a szilvafa gyümölcse sokban hasonlít, mégis könnyű megkülönböztetni egymástól. Sok millió gyümölcsfa él a Földön, Mozartból azonban csak egy volt. Sokan voltak körülötte más „almafák” - hasonló stílusban alkotó zeneszerzők -, mint ahogy almafából is többféle él. Ráadásul ugyanolyan fajta almából sok százezernyi terem meg egyidőben.

Te is sokban hasonlítasz más gyerekekre, vonásaidban, cselekedeteidben, mégis egyedi vagy. Hát még mennyire egyedi egy zseniális alkotó! A száz évvel korábbi almafa lényegében ugyanolyan, mint a mai. De a száz évvel ezelőtti, a mai, meg a majd száz év múlva írt zene más, mert nyomot hagy rajta az idő: a korszakok gondolkodási különbsége.

A kert növényei között bizony feltűnnek gyomok. Ezeket kihúzkodjuk, vegyszerrel irtjuk. A zenében is előfordulhatnak gyomok. De azok nem műfajok szerint mutatkoznak meg. A szórakoztató zenében ugyanúgy van értékes, ha a szerzője igényesen munkálja meg. És a művészi zenében is teremhet olyan, amit az idő később kigyomlál. Nemhogy 300, de még 50-100 évvel ezelőttről sem játszunk, élvezünk „zenei gyomokat”.

HOLLÓS MÁTÉ